

18.10.2021

Liikenne- ja viestintäministeriön kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022 (HE 146/2021 vp) – Viestintäpalvelut ja –verkot sekä viestinnän tukeminen

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala vastaa toimivista ja turvallisista liikenne- ja viestintäyhteyksistä sekä –palveluista, jotka mahdollistavat uusien turvallisten digitaalisten palvelujen käyttöympäristön.

Laadukkaiden viestintäverkkojen ja niiden riittävän kapasiteetin merkitys korostuu digitaalisten palveluiden kehityksen myötä. Toimivia ja entistä tehokkaampia tiedonsiirtoyhteyksiä tarvitaan muun muassa esineiden internetin, digitalisoituvan logistiikan ja liikenteen automaation kehittyessä. Toisaalta myös lisääntynyt etätyö, videoneuvottelut ja yhä laajemmin digitalisoituvat palvelut edellyttävät luotettavia viestintäyhteyksiä myös kotitalouksissa ja yrityksissä ympäri Suomen. Viestintäverkkoihin tehtävät investoinnit tuottavat hyvinvointia ja kilpailukykyä koko yhteiskunnalle.

Valtakunnallisen laajakaistahankkeen tilanne

Liikenne- ja viestintäministeriön digitaalisen infrastruktuurin strategian mukaan Suomi tavoittelee viestintäyhteyksien kehittymistä vähintään Euroopan komission tavoitteiden mukaisesti, joiden mukaan vuonna 2025 kaikilla kotitalouksilla tulisi olla mahdollisuus käyttää yhteyksiä, jotka tarjoavat vähintään 100 megabitia sekunnissa tiedonsiirtonopeuden. Yhteyden nopeus on voitava kasvattaa yhteen gigabittiin sekunnissa. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa sitoudutaan tavoitteeseen.

Vuoden 2020 lopussa 100 megabitin langattoman verkon laajakaistayhteydet kattoivat 93 % suomalaisista kotitalouksista. Kiinteän verkon 100 megabitin yhteydet puolestaan olivat saatavilla 65 %:iin kotitalouksista. Erityisesti nopeiden kiinteiden yhteyksien saatavuudessa on edelleen merkittäviä eroja kaupunkimaisten ja maaseutumaisten alueiden välillä. Nopeiden laajakaistayhteyksien tukeminen alueilla, joille yhteyksiä ei rakenneta markkinaehtoisesti, edistää alueiden välistä digitaalista yhdenvertaisuutta sekä Euroopan komission ja Suomen laajakaistatavoitteiden saavuttamista.

Valtakunnallista laajakaistatukiohjelmaa jatkettiin vuoden 2021 alussa. Tukiohjelmalle varattiin vuoden 2021 budjetista 5 miljoonaa euroa, jolla on tavoitteena saada noin 10 000 uutta kotitaloutta ja toimipaikkaa nopeiden laajakaistayhteyksien piiriin. Lisäksi EU:n elpymisvälineestä on haettu Suomen suunnitelman mukaisesti 49,8 miljoonaa euroa laajakaistatukiohjelman täydentämiseen. Elpymisvälineestä haetun rahoituksen on suunniteltu jakautuvan vuosille 2022-2023 siten, että 15 miljoonaa euroa kohdistuisi vuodelle 2022.

Valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen esitetyllä 15 miljoonan euron määrärahalla kyetään edistämään edistyskellisten viestintäyhteyksien rakentamista ja uusien alueiden pääsemistä kehittyvien teknologioiden piiriin. Tukea on mahdollista saada myös vapaa-ajan asuntojen yhteyksille, joten se voi osaltaan edesauttaa myös monipaikkaista asumista. Tavoitteena on lisätä nopeiden laajakaistayhteyksien saatavuutta noin 30 000 kotitaloudelle ja toimipaikalle. Valtiontuen lisäksi yhteyksien rakentamiseen käytetään kuntien tukea ja teleyritysten omaa rahoitusta, eli tavoitetaso

Id Versionumero

kuvaa valtiontuen kannustavaa vaikutusta. Valtiontuen osuus on 33-58 % hankkeiden tukikelpoisista kustannuksista.

Tietoturvallisuuden toimintavarmuuteen osoitettujen resurssien riittävyys

Yhteiskunnan toiminnan jatkuvuuden kannalta on välttämätöntä varmistaa kaikkien keskeisten toimialojen toimintaedellytykset häiriöiden varalta. Digitaalinen yhteiskunta muodostuu suuresta joukosta toisistaan riippuvaisia toimijoita. Tietoturvallisuuteen kohdistuvien uhkien realisoitumisen nähdään aiheuttavan entistä suurempia vaikutuksia vahvasti verkottuneen yhteiskunnan kriittisille toiminnoille. Kun yhteiskunta on yhä riippuvaisempi digitaalisesta toimintaympäristöstä, tulee tietoturvallisuuden olla sisäänrakennettuna kaikessa toiminnassa, prosesseissa ja järjestelmissä, joihin kohdistuu uhkatekijöitä.

Valtioneuvosto antoi 10.6.2021 periaatepäätökset kyberturvallisuuden kehittämisohjelmasta sekä tietoturvan ja tietosuojan parantamisesta yhteiskunnan kriittisillä toimialoilla (TITUKRI). Kehittämisohjelma ulottuu yli hallituskausien ja sisältää kyberturvallisuuden kehittämisen lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteita ja painopistealueita. TITUKRI:n avulla on tarkoitus kasvattaa viranomaisten osaamista, kyvykkyyksiä ja resursointia. Valtioneuvoston antamien periaatepäätösten toimeenpano edellyttää lisärahoitusta, joka mahdollistaa niiden täysimääräisen toteuttamisen.

Myös Liikenne- ja viestintävirasto Traficom on kyberturvallisuuskeskukselle on kyberympäristön kehittyessä tullut lukuisia uusia tehtäviä, joita ei ole erikseen resursoitu. Toimintaa on resursoitava riittävästi, jotta voidaan mahdollistaa jatkuva tilannekuvan tuottaminen ja analysointi kunkin toimialan tarpeet huomioiden. Tietojen avulla koko yhteiskunta pystyy varautumaan ja reagoimaan uhkiin nykyistä paremmin.

Suomi on tunnettu korkeasta tietoturvallisuusosaamisestaan. Kaiken Suomesta löytyvän osaamisen valjastaminen käyttöön on tärkeää, jotta nopeasti kehittyvässä digitaalisessa toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin ja haasteisiin kyetään vastaamaan. Tietoturvallisuuden kehittäminen ja toimintavarmuuden varmistaminen ovat pitkäjänteistä työtä, joka edellyttää pitkäaikaista rahoitusta. Samalla tulee luoda edellytykset sille, että suomalaisyritykset pääsevät kyberturvallisuuden eurooppalaisille markkinoille, joiden koko on jopa yli 130 miljardia euroa. Nykyisillä panostuksilla tietoturvallisuuteen Suomi ei pääse hyötymään EU-tasolla tarjolla olevista mahdollisuuksista.

Hyvä tietoturvallisuuden taso voidaan saavuttaa vain, jos jokainen digitaaliseen yhteiskuntaan kytkeytynyt toimija kantaa oman vastuunsa tietoturvallisuuden toteutumisesta. Tietoturvallisuus tulisi nähdä luonnollisena osana jokaisen organisaation ja yksilön yhteiskuntavastuuta.

Aino Koskinen
Erityisasiantuntija